

Försvarsutskottet

Statsrådets utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelse

Till utrikesutskottet

INLEDNING

Remiss

Statsrådets utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelse (SRR 4/2020 rd): Ärendet har remitterats till försvarsutskottet för utlåtande till utrikesutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- utrikesminister Pekka Haavisto, utrikesministeriet
- försvarsminister Antti Kaikkonen, försvarsministeriet
- inrikesminister Maria Ohisalo, inrikesministeriet
- riksdagsledamot Erkki Tuomioja
- understatssekreterare Kai Sauer, utrikesministeriet
- avdelningschef Mikko Kinnunen, utrikesministeriet
- avdelningschef Piritta Asunmaa, utrikesministeriet
- avdelningschef Maimo Henriksson, utrikesministeriet
- enhetschef Sari Rautio, utrikesministeriet
- ambassadråd Hanna Heikkilä, utrikesministeriet
- ambassadråd Sirpa Oksanen, utrikesministeriet
- projektassistent Alana Saul, utrikesministeriet
- Finlands ambassadör i Moskva Antti Helanterä, utrikesministeriet
- ambassadör Klaus Korhonen, utrikesministeriet
- ambassadör Hanna Lehtinen, utrikesministeriet
- ambassadör Liisa Talonpoika, utrikesministeriet
- arktiska och antarktiska ambassadör Petteri Vuorimäki, utrikesministeriet
- kanslichef Jukka Juusti, försvarsministeriet
- överdirektör Esa Pulkkinen, försvarsministeriet
- enhetschef Otto Saxén, försvarsministeriet
- konsultativ tjänsteman Karoliina Honkanen, försvarsministeriet
- specialsakkunnig Outi Nieminen, försvarsministeriet
- konsultativ tjänsteman Eero Kytömaa, inrikesministeriet
- kommandör för försvarsmakten Timo Kivinen, Försvarsmakten
- Chef för Huvudstaben, generallöjtnant Eero Pyötsiä, Huvudstaben

Utlåtande FsUU 2/2021 rd

- sektorchef, överste Ari Laaksonen, Huvudstaben
- generalsekreterare Petri Toivonen, Säkerhetskommittén
- direktör Mika Aaltola, Utrikespolitiska institutet
- äldre forskare Matti Pesu, Utrikespolitiska institutet
- direktör Teija Tiilikainen, Europeiska kompetenscentret för motverkande av hybridhot
- forskningschef Hanna Smith, Europeiska kompetenscentret för motverkande av hybridhot
- direktör Jaakko Pekki, Försörjningsberedskapscentralen
- beredskapsombud Mika Kaijamo, Försörjningsberedskapscentralen
- generalsekreterare Tuija Karanko, Puolustus- ja Ilmailuteollisuus PIA ry
- professor Hiski Haukkala
- professor Tuomas Forsberg
- forskarprofessor Timo Koivurova, Arktiska centret
- arbetslivsprofessor Martti Lehto
- arbetslivsprofessor Jarno Linnéll
- politices doktor Pekka Visuri
- docent Hanna Ojanen.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Cybersäkerhetscentret.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

(1) Den utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelsen har beretts i bred samverkan mellan ministerierna, statsrådets kansli och republikens presidents kansli. Republikens presidents och statsrådets utrikes- och säkerhetspolitiska utskott (TP-UTVA) har stått för den politiska styrningen. Riksdagen har deltagit i arbetet med den utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelsen och försvarsredogörelsen genom en särskild parlamentarisk uppföljningsgrupp som kontrollerar utarbetandet. Beredningen av den utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelsen har samordnats av utrikesministeriet. Även allmänheten har fått komma med synpunkter. Våren 2020 ordnade utrikesministeriet en serie paneldebatter med fyra universitet om aktuella utrikes- och säkerhetspolitiska teman.

(2) I det här utlåtandet gör utskottet en bedömning av redogörelsen utifrån sitt eget ansvarsområde med särskild fokus på det internationella försvarssamarbetet, totalförsvaret och den övergripande säkerheten.

Redogörelserna stakar ut riktlinjerna för Finlands utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik

(3) Redogörelserna med riktlinjer för Finlands övergripande utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik har på 2000-talet gjort det möjligt att varje valperiod göra en bedömning av vilka de viktigaste faktorerna är när det gäller utrikes- och säkerhetspolitiken samt upprätthållandet och utvecklandet av Finlands försvarsförmåga. Redogörelserna anger också hur det är meningen att de här frågorna ska besvaras.

Utlåtande FsUU 2/2021 rd

(4) Utskottet framhåller att redogörelsen är det viktigaste styrdokumentet för landets utrikes- och säkerhetspolitik. Den preciserar de utrikes- och säkerhetspolitiska riktlinjerna i regeringsprogrammet. Omvärldsbeskrivningen i redogörelsen styr också riktlinjerna i många andra redogörelser och strategier som försvarsredogörelsen men också EU-redogörelsen och redogörelsen om de mänskliga rättigheterna.

(5) Säkerhets- och försvarspolitiska redogörelser har lämnats 1995, 1997, 2001, 2004 och 2012. Valperioden 2015–2019 lades uppläggningsen om på så sätt att regeringen först lämnade en utrikes- och säkerhetspolitisk redogörelse 2016 och sedan en försvarsredogörelse, den första 2017. Regeringen Marin har gått in för samma linje: först lämnas en utrikes- och säkerhetspolitisk redogörelse och sedan en fristående försvarsredogörelse med riktlinjer för utvecklingen av försvaret.

(6) I enlighet med regeringsprogrammet ska redogörelsens omvärldsanalys också styra beredningen av försvarsredogörelsen. Redogörelserna och riksdagens ställningstaganden till dem fastställer Finlands utrikes- och säkerhetspolitik och utvecklingen av försvaret.

(7) I de säkerhets- och försvarspolitiska redogörelserna samt utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelserna har användningen av det breda säkerhetsbegreppet nu blivit etablerad i analyserna av den säkerhetspolitiska miljön. Utskottet anser att den valda infallsvinkeln är riktig och nödvändig; i en värld av ömsesidigt beroende måste säkerheten betraktas i ett brett perspektiv. Finlands säkerhetspolitiska omgivning är komplex; olika företeelser och fenomen påverkar varandra. Till exempel klimatförändringens konsekvenser kan leda till krig och icke-statliga aktörer kan göra cyberattacker. Coronakrisen är för sin del ett exempel på hur den globala, samhälleliga och individuella säkerheten sammanflätas i en värld bestående av nätverk. Samspelet mellan olika faktorer och fenomen måste i allt högre grad kunna tolkas, vilket den allt snabbare tekniska utvecklingen tillför ytterligare en betydande dimension. Betydelsen av förståelse som överskrider traditionella skiljelinjer framhävs i dagens läge.

(8) Utskottet konstaterar att försvarsförvaltningen är det förvaltningsområde som redogörelserna brukat ha störst betydelse för. De försvarspolitiska riktlinjer som antas i redogörelsen möjliggör för försvarsförvaltningen en långsiktig planerings- och utvecklingsrytm varvid exempelvis Försvarsmaktens materielanskaffningar och verksamhet kan planeras i längre perioder.

(9) Försvarsredogörelsens tidsram är ungefär 8–12 år, vilket är en viktig skillnad jämfört med andra säkerhetsredogörelser som i regel är begränsade till en enda valperiod. Utskottet påpekar att fyra år är en relativt lång tid i utrikes- och säkerhetspolitiken och att det kan ske snabba förändringar i världspolitiken. Ett bra exempel är Rysslands annektering av Krim 2014 och till följd av den en tilltagande försämring av relationerna mellan Ryssland och västländerna.

(10) Utskottet välkomnar den modell som valts under de två senaste valperioderna, att en försvarsredogörelse läggs fram utöver den utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelsen. Men med tanke på utvecklandet av Försvarsmakten är det breda säkerhetsperspektivet i viss mån problematiskt. De tidigare säkerhets- och försvarspolitiska redogörelserna hade en mycket bred beskrivning av säkerhetsfrågorna ur flera förvaltningsområdens synvinkel, men det är snart sagt bara på

Utlåtande FsUU 2/2021 rd

Försvarsmakten som det ställs konkreta kapacitetskrav. Mot den bakgrunden anser utskottet att det är motiverat att försvarets utmaningar tas upp i en separat redogörelse även framöver.

Den parlamentariska uppföljningsgruppens roll i beredningen av redogörelserna

(11) Den säkerhets- och försvarspolitiska redogörelsen 2004 var den första som utarbetades med stöd av en parlamentarisk uppföljningsgrupp. Gruppen har sedan dess brukat tillsättas varje valperiod. Samtidigt som redogörelsernas uppläggning har varierat har också handlingsmodellerna för uppföljningsgruppen utvecklats för varje valperiod. År 2004 och 2008 lade den parlamentariska uppföljningsgruppen fram egna rapporter¹ om vilka frågor som statsrådet borde beakta i den egentliga redogörelsen.

(12) Den parlamentariska uppföljningsgruppens uppdrag² för denna valperiod är följande:

(13)

- 1) bedöma förändringarna i säkerhetsmiljön och förändringarnas betydelse för Finland,
- 2) följa den regeringsanknutna beredningen av den utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelsen och försvarsredogörelsen,
- 3) föra en dialog med regeringen i frågor som anknyter till uppdraget och
- 4) vid behov ta ställning till förslag som väcks under beredningen.

(14) Genom arbetet i uppföljningsgruppen ville man redan i beredningsskedet säkerställa att riksdagen och partierna engagerar sig i riktlinjerna och öka den parlamentariska politiska styrningen i fråga om redogörelsens innehåll. På den här punkten har man också lyckats, menar utskottet. Redogörelserna har efter att de överlämnats behandlats i riksdagens olika utskott på ett sätt som resulterat i bred konsensus mellan regeringen och oppositionen. Utskottet betonar att det i Finlands utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik är ytterst viktigt att de riktlinjer som dragits upp får så brett politiskt stöd som möjligt.

(15) Det är ett framsteg att parlamentariska uppföljningsgruppen inte sammanställer en egen slutrapport. Det finns en risk för att uppföljningsgruppens rapport och redogörelsen kan innehålla avvikande prioriteringar som inte ökar tydligheten i den utrikes- och säkerhetspolitiska linje som Finland har valt³. Betydelsen av uppföljningsgruppens egen rapport kan också i viss mån vara oklar i förhållande till den egentliga redogörelsen. Riksdagens ställningstaganden om redogörelsen framgår dock entydigt av riksdagens skrivelse om redogörelsen. Enligt utskottets bedömning möjliggör den nuvarande modellen genuin och öppen samverkan och bidrar i betydande grad till att finna gemensamma ståndpunkter i utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska frågor som är centrala för Finland.

1 rapport 2004: https://www.defmin.fi/files/335/Summary_of_the_report_of_the_Security_Policy_Monitoring_Group.pdf, rapport 2008: https://vnk.fi/documents/10616/622954/J0808_Turvallisuuspoliittinen+seurantaryhm%C3%A4+2008.pdf/2523d520-4def-416e-895a-42e5a16bada3?version=1.0

2 <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2019-AK-262848.pdf>

3 <https://www.ts.fi/uutiset/kotimaa/1073996556/Kaariainen+Mahdollinen+ja+todellinen+optio+sama+asia>

Utlåtande FsUU 2/2021 rd

(16) Enligt utredning till utskottet var uppföljningsgruppens dialog med statsrådet i fråga om beredningen av den utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelsen konstruktiv också den här valperioden, och texten i redogörelsen beaktar de synpunkter som framställdes i uppföljningsgruppen på lämpligt sätt. Utskottet ser det som nödvändigt att dialogen med de beredningsansvariga är genuint ömsesidig och sker i rätt tid så att uppföljningsgruppens återkoppling kan beaktas när texten i redogörelsen behandlas i det gemensamma mötet mellan Republikens president och statsrådet (TP-UTVA). Det är klart att parlamentarisk uppföljning även i fortsättningen behövs för att stödja beredningen av kommande utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelser och försvarsredogörelser.

(17) I sitt utlåtande om den föregående utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelsen (FsUU 7/2016 rd) konstaterade utskottet att det med tanke på helheten vore bra om också redogörelsen för den inre säkerheten – som också utarbetas under denna valperiod – underkastades stark parlamentarisk kontroll. Heltäckande hänsyn till kontaktytorna mellan den inre och yttre säkerheten talar enligt utskottet för att samma uppföljningsgrupp ska styra beredningen av samtliga tre redogörelser. Den parlamentariska uppföljningsgruppen som nu tillsatts styr endast beredningen av den utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelsen och försvarsredogörelsen.

Finlands utrikes- och säkerhetspolitiska linje i en utmanande säkerhetspolitisk miljö

(18) Målet för Finlands utrikes- och säkerhetspolitik är att stärka Finlands internationella ställning, trygga statens självständighet och territoriella integritet, stärka Finlands säkerhet och välfärd samt upprätthålla ett välfungerande samhälle, står det i redogörelsen. Ett viktigt mål för Finlands utrikes- och säkerhetspolitik är att genom nationella åtgärder och internationellt samarbete förhindra uppkomsten av väpnade konflikter och situationer som äventyrar Finlands säkerhet eller samhällets funktionsförmåga eller att Finland hamnar i en militär konflikt.

(19) I redogörelsen görs en omfattande bedömning av Finlands utrikes- och säkerhetspolitiska omvärld, som genomgår en kraftig förändring. Utskottet instämmer i denna bedömning och konstaterar att det är fråga om en global omvälvning som inbegriper traditionella element i maktfördelningen och tävlingen mellan stormakterna såväl som nya faktorer, särskilt sådana som beror på klimatförändringen.

(20) Komprimerat lyckas redogörelsen ringa in Förenta staternas, Kinas och Rysslands mål i den globala referensramen så här: "Det ekonomiskt och militärt allt starkare Kina strävar efter att ändra det gemensamt antagna regelbaserade internationella systemet inifrån så att det motsvarar landets eget synsätt. Förenta staterna har fortsatt som mål att vara en ledande stormakt, men gör en mer selektiv bedömning av fördelarna med multilateralt samarbete och har dragit sig tillbaka från flera internationella åtaganden. Ryssland har rubbat säkerheten genom åtgärder som strider mot folkrätten och genom att tillgripa militära maktmedel."

(21) Ryssland använder enligt redogörelsen omfattande militära och icke-militära medel för att driva sina intressen. Moskva siktar bland annat på en europeisk säkerhetsstruktur som bygger på intressesfärer. Utskottet konstaterar att de skärpta relationerna mellan Ryssland och väst gör det svårare att lösa gemensamma problem och försvagar utsikterna för en samarbetsbaserad säkerhet i Europa. Trots att Finlands möjligheter att påverka till exempel säkerhetsläget i Nordeuropa

Utlåtande FsUU 2/2021 rd

egentligen är mycket små, bör vi aktivt arbeta för en stabilisering av situationen med alla till buds stående medel såväl multilateralt som bilateralt.

(22) I redogörelsen står det att Finland måste kunna bedöma Rysslands inre utveckling och utrikes- och säkerhetspolitiska agerande noggrant. Det kräver att en stark Rysslandskänning upp-
rätthålls. Utskottet instämmer i detta och anser att det är viktigt att det finns tillräckliga resurser för Rysslandsforskningen.

Säkerhetsläget i Östersjöregionen och Nordeuropa

(23) Jämfört med förra redogörelsen fokuseras beskrivningen av närområdena nu inte på Östersjön utan infallsvinkeln är bredare och Nordeuropa ligger i centrum. Utskottet anser att det är motiverat att utvidga perspektivet i denna riktning, eftersom säkerheten i Nordeuropa allt mer ses som en egen helhet. Säkerhetsläget på Östersjön och i de nordliga områdena är sammanlänkat. Redogörelsen tar mycket riktigt som rättesnöre att det är viktigt att fördjupa förståelsen och lägesbilden för den säkerhetspolitiska helhet som utgörs av Nordatlanten, de nordliga havsområdena och Östersjöområdet.

(24) I takt med att den arktiska regionens geopolitiska, miljömässiga och ekonomiska betydelse ökar vill Finland arbeta för stabilitet i regionen och för att spänningarna inte ska öka i Finlands arktiska närområden och i Nordatlanten. Utskottet anser att Arktiska rådets ställning är viktigare än någonsin när relationerna mellan Ryssland och västländerna är ansträngda. Alla länder i det arktiska området har förbundit sig till att skydda miljön och en hållbar utveckling i det arktiska området. Utskottet konstaterar att en konstruktiv dialog i miljö- och klimatfrågor kan bidra till att minska spänningarna inom andra politikområden.

EU-medlemskapets utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska betydelse för Finland

(25) När det gäller yttre förbindelser är Europeiska unionen Finlands viktigaste referensram, kanal för påverkan och säkerhetsgemenskap, står det i redogörelsen. Genom att befästa EU:s yttre funktionsförmåga, sammanhållning och globala ledarskap stärker Finland också sin egen säkerhet. En effektivisering av EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik diskuteras utifrån flera initiativ. Det har bland annat föreslagits att beslut ska fattas med kvalificerad majoritet i större utsträckning inom vissa områden av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, såsom i människorättspolitiken och i sanktionsbeslut.

(26) Om säkerheten i våra närområden eller på annat håll i Europa är hotad, kan Finland som medlem i EU inte hålla sig utanför. När det gäller den nuvarande situationen och utvecklingspotentialen i Finlands utrikes- och säkerhetspolitiska omvärld, varken kan eller vill Finland isolera sig. Utskottet anser att detta är en riktig bedömning och betonar i detta sammanhang också betydelsen av EU:s klausul om stöd och bistånd (artikel 42.7) och solidaritetsklausulen (artikel 222).

(27) Enligt stöd- och biståndsklausulen kan ett enskilt EU-land begära direkt stöd från andra länder, medan EU kollektivt inte beslutar om stöd (jfr Natos artikel om kollektivt försvar, som kräver godkännande av alla Natoländer). Stöd- och biståndsklausulen har aktiverats en gång, när Frankrike efter terrordåden i Paris begärde stöd från andra EU-länder i november 2015. Det fak-

Utlåtande FsUU 2/2021 rd

tum att Frankrike åberopade stöd- och biståndsklausulen och inte solidaritetsklausulen visar enligt utskottet att innehållet i stöd- och biståndsklausulen är flexibelt.

(28) Utskottet har erfarit att innehållet i och innebörden av EU:s klausul om stöd och bistånd knappast diskuteras inom unionen. Utskottet anser dock att det ligger i Finlands intresse att söka konkret klarhet i klausulens innebörd. Ett argument för att skapa klarhet i artikelns innebörd är att Försvarsmakten fick en ny lagstadgad uppgift att lämna och ta emot internationellt bistånd 2017.⁴ I denna bestämmelse hänvisas det särskilt till EU:s solidaritetsklausul och stöd- och biståndsklausul.

(29) EU måste kunna bära ansvar för sin egen säkerhet och för säkerheten i närområdena, står det i redogörelsen. Viktiga projekt i utvecklandet av försvarssamarbetet är enligt redogörelsen särskilt det permanenta strukturerade samarbetet, Europeiska försvarsfonden och projektet för militär rörlighet. Utskottet påpekar att projektet för militär rörlighet främjas synligt också i Nato och Nordefco. Det är viktigt att man i olika organisationers verksamhet söker synergi i fråga om projektet.

Natos utveckling och samarbetet mellan EU och Nato

(30) Enligt sakkunniga som hörts i utskottet är Natos kärnuppgift nu och även i fortsättningen att garantera säkerheten för medlemmarna i alliansen. Utskottet konstaterar att Nato arbetar på att uppdatera det strategiska konceptet. Det tidigare strategiska konceptet är från 2010. Samtidigt utformar EU en strategisk kompass. Utskottet påpekar att 21 av Natos 30 medlemsländer också hör till Europeiska unionen. I sina framtida strategiska riktlinjer kommer Nato utöver de traditionella temana för hård säkerhet också att lyfta fram utvecklingstrender för exempelvis energisäkerhet och klimatförändring. Också Kina kommer allt högre upp på agendan.

(31) Utskottet fäster stor vikt vid skrivningen i redogörelsen att säkerheten i Europa bör stärkas utan att skapa skiljelinjer inom EU. Utskottet instämmer också i redogörelsens syn på att samarbetet med EU respektive Nato kompletterar varandra. Samarbetet mellan dessa organisationer är särskilt nyttigt i hybrid- och cyberfrågor, digitalisering och disruptiva teknologier som artificiell intelligens.

Den transatlantiska relationen

(32) När redogörelsen upprättades var det inte klart hur presidentvalet i Förenta staterna skulle utfalla. Utskottet konstaterar att president Bidens förvaltning är villig att bedriva multinationellt regelbaserat samarbete på en helt annan nivå än under president Trumps tid. Konkreta exempel på detta är att Förenta staterna återanslutit sig till klimatavtalet från Paris och förlängt sitt Start-avtal med Ryssland om begränsning av strategiska kärnvapen.

4 2 § 3 punkten i lagen om försvarsmakten (2007/551): Till försvarsmaktens uppgifter hör: deltagande i stöd och bistånd som grundar sig på artikel 222 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt eller artikel 42.7 i fördraget om Europeiska unionen samt deltagande i territorialövervakningssamarbete eller i annat internationellt bistånd och annan internationell verksamhet.

Utlåtande FsUU 2/2021 rd

(33) Enligt utskottets bedömning är det mycket sannolikt att Förenta staterna även i fortsättningen kommer att koncentrera sig mer på inrikespolitiska frågor än på den globala agendan och i utrikespolitiskt hänseende lägga mer vikt vid Asien. En viss inåtvändning från Förenta staternas sida var inte bara en avvikelse under Trumps presidentperiod, utan det handlar om en mer bestående utveckling.

(34) En central hörnsten i det transatlantiska samarbetet är Förenta staternas engagemang för det europeiska försvaret via Nato. I redogörelsen beskrivs detta på följande sätt: "Förenta staternas engagemang i Europa, både genom bilaterala arrangemang och genom Nato, är viktigt för den europeiska säkerheten och även för Finland. Det transatlantiska samarbetet är ett viktigt element också i det nordiska säkerhets- och försvarssamarbetet. För Finland är det viktigt att Förenta staterna förbinder sig till samarbete inom det regelbaserade internationella systemet och iakttar systemets principer."

(35) Trots att Förenta staterna under president Trump utträdde ur ett stort antal internationella arrangemang och avtal har den amerikanska Natopolitiken knappt förändrats alls även om retoriken varit hård. Under Trumps period ökade Förenta staterna i själva verket avsevärt den så kallade EDI-finansieringen⁵, som i synnerhet syftade till att stödja de baltiska länderna och Polen. Enligt en utredning som utskottet fått kommer Förenta staternas inställning till Nato-åtagandena sannolikt inte att förändras under president Bidens period, men Förenta staterna kommer att fortsätta diskussionen om bördefördelningen mellan de europeiska Natoländerna. Ett centralt kriterium i diskussionen har varit hur mycket resurser som anvisas för försvaret. Vid sitt toppmöte i Wales 2014 ställde Nato som landspecifikt mål en andel på två procent av bruttonationalprodukten, och dessutom skulle 20 procent av försvarsbudgeten användas för upphandling av ny materiel⁶

Riktlinjerna för Finlands försvar

(36) De sakkunniga vid försvarsförvaltningen som utskottet har utfrågat menar att avsnittet om omvärldsbeskrivning stöder och överensstämmer med Försvarsmaktens bedömningar om omvärldens utveckling. Av försvarsmakten kräver omställningen i omvärlden en mer övergripande lägesuppfattning och en förmåga att iaktta och förstå hot i den traditionella omvärlden och i datanäten. För försvarsmaktens vidkommande tål Finlands försvarsstrategi trycket av omställningarna i omvärlden, men det territoriella försvaret måste utvecklas i enlighet med utvecklingen i omvärlden.

(37) För att förverkliga den strävan Finland efter att förebygga kränkningar av demokratin och den regelbaserade ordningen samt militära hot genom utrikes- och säkerhetspolitiken och ett omfattande samarbete. För att bekämpa väpnade angrepp upprätthåller Finland en nationell försvarsförmåga som står i proportion till säkerhetsmiljön. Utskottet konstaterar att statsrådet i försvarsredogörelsen redogör för med vilka resurser Finlands försvar i fortsättningen utvecklas.

⁵ <https://fas.org/sgp/crs/natsec/IF10946.pdf>

⁶ Wales Summit Declaration 2014: Allies currently meeting the NATO guideline to spend a minimum of 2% of their Gross Domestic Product (GDP) on defence will aim to continue to do so. Likewise, Allies spending more than 20% of their defence budgets on major equipment, including related Research & Development, will continue to do so.

Utlåtande FsUU 2/2021 rd

(38) Det skärpta säkerhetsläget i Europa och Östersjöregionen har omedelbara konsekvenser för Finland. En användning av militära maktmedel mot Finland eller hot om användning av dessa kan inte uteslutas. En eventuell konflikt skulle inverka direkt på Finlands säkerhet, och därför måste det finnas beredskap för den möjligheten.

(39) Utskottet noterar att den säkerhetspolitiska situationen efter våren 2014 har framhävt Försvarsmaktens snabba reaktionsförmåga och beredskap. Finlands värnpliktsarmé producerar en kvantitativt och kvalitativt förstklassig reserv, men i ett system som baserar sig på mobilisering måste särskild uppmärksamhet fästas vid beredskapsfrågorna. Under förra valperioden antogs omfattande ny lagstiftning⁷, som syftade till att effektivisera Försvarsmaktens reaktionsberedskap. Samtidigt effektiviserades Försvarsmakten själv sin organisation internt på ett sätt som möjliggjorde en snabbare aktionsberedskap.

(40) Utskottet konstaterar att de strategiska grundantagandena i Finlands försvarsstrategi är försvar av hela landet, allmän värnplikt och militär alliansfrihet. Utskottet understryker betydelsen av en hög försvarsvilja som grund för försvaret. Försvarsviljan är av central betydelse också för att upprätthålla och utveckla samhällets kriställighet. Försvarsviljan tryggas bland annat genom en hög kvalitet på bevärnings- och reservistutbildningen, utveckling av värnplikten, stöd för frivilligt försvarsarbete och omsorg om enhetligheten i samhället.

Det internationella försvarssamarbetets betydelse för Finlands försvar

(41) Finland hör inte till någon militär allians och upprätthåller en stark och trovärdig nationell försvarsförmåga, står det i redogörelsen. Genom att upprätthålla försvarsförmågan förebyggs användning av militära maktmedel mot Finland, uppvisas beredskap att svara på användning av, eller hot om, militära maktmedel samt förmåga att avvärja angrepp mot vårt land. Finland deltar i sådant internationellt utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiskt samarbete som stärker den egna försvarsförmågan. Detta samarbete har under senare år blivit allt mera omfattande och allt djupare.

(42) Utskottet konstaterar att det intensifierade försvarssamarbetet under de senaste åren har varit en betydande drivkraft för Finlands yttre förbindelser, som på ett grundläggande sätt har påverkat Finlands ställning. Försvarssamarbetet har haft en alldeles central betydelse i och med att relationerna har intensifierats såväl till Sverige, Förenta staterna, Storbritannien som Frankrike. Ett intensivt internationellt försvarssamarbete samt möjligheten att lämna och ta emot internationellt bistånd är även fortsättningsvis en viktig del av Finlands försvarsförmåga, menar regeringen i redogörelsen. Utskottet instämmer i detta.

(43) Utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiskt samarbete bedrivs i synnerhet med Sverige. I redogörelsen ingår en viktig riktlinje om att samarbetet fördjupas utan några restriktioner på förhand. Länderna har också det gemensamt att ingendera av dem hör till en militär allians.

(44) Samarbetet också med de övriga nordiska länderna, samt med EU-länderna och Natoländerna, inklusive Förenta staterna och Storbritannien, är viktigt och förenligt med Finlands långvari-

⁷ <https://yle.fi/uutiset/3-9459766>

Utlåtande FsUU 2/2021 rd

ga utrikes- och säkerhetspolitiska linje och baserar sig på Finlands egen politiska prövning, står det i redogörelsen. Det är centralt för Finlands säkerhet att Natos öppet-hus-politik (NATO's Open Door Policy) fortsätter, alltså att möjligheten till medlemskap förblir öppen för länder som uppfyller Natos kriterier. En fungerande grannrelation med Ryssland är viktig för Finland

(45) Utskottet konstaterar att Finland har bedrivit försvarssamarbete som fredspartner till Nato sedan 1994, utvecklandet av EU:s försvarsdimension inleddes i slutet av 1990-talet och Nordefco grundades 2009. Inom Nato-samarbetet kan man se både förändringar och kontinuitet. Utvecklandet av samarbetsförmågan och användningen av Nato-standarder har fortsatt sedan de första åren av Nato-partnerskapet.

(46) Den största förändringen är att partnerskapssamarbetet mellan Finland och Nato på grund av den betydande avvecklingen av insatsen i Afghanistan och händelserna i Ukraina i allt högre grad har koncentrerats på det nationella försvarets behov i stället för den krishantering som samarbetet tidigare kretsade kring.

(47) I redogörelsen menar regeringen att det är viktigt för Finland att i diskussionerna med Nato kunna utnyttja den så kallade 30 + 2-sammansättningen, där Finland och Sverige har kunnat diskutera frågor som är viktiga för alla parter. Finland hör till de närmare partnerländerna inom ramen för det progressiva partnerskapet (Enhanced Opportunities Partner, EOP). Gruppen består av sex länder.

(48) Vid sidan av de traditionella samarbetsformer som beskrivs ovan växte det under förra valperioden fram ett nytt omfattande bilateralt och multilateralt nätverk för försvarssamarbete⁸. Utskottet påpekar att det här nya samarbetsnätverket eller dess betydelse för vår utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik inte tas upp i den utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelsen men att det är en fråga som bör analyseras ingående i försvarsredogörelsen.

(49) I början av förra valperioden hade Finland två bilaterala ramavtal för viss tid (Estland och Polen). I slutet av valperioden hade Finland nio permanenta ramavtal (Sverige, USA, Storbritannien, Tyskland, Frankrike, Norge, Estland, Polen och Japan) samt trepartsarrangemang med Sverige och Förenta staterna.

(50) Dessutom anslöt sig Finland under förra valperioden till tre stora multinationella arrangemang: JEF-konceptet (Joint Expeditionary Force) som leds av Storbritannien, initiativet EI2 (European Intervention Initiative) som leds av Frankrike och ramstatsprojektet under tysk ledning. Det nya samarbetsnätverket kompletterades ytterligare 2020 när Finland, Sverige och Norge undertecknade ett trepartsarrangemang.

(51) Finland har dessutom nu i några år deltagit i den så kallade nordliga gruppen (Northern Group), där det förs en viktig säkerhets- och försvarspolitik diskussion särskilt om läget i Nordeuropa. Till gruppen hör alla nordiska länder, de baltiska länderna, Storbritannien, Tyskland, Polen och Holland.

⁸ https://www.defmin.fi/sv/ansvarsomraden/internationellt_forsvarssamarbete/internationella_fordrag#76ce1db0

Utlåtande FsUU 2/2021 rd

(52) Samarbetsnätverket är av stor utrikes-, säkerhets- och försvarspolitisk betydelse, trots att ramavtalen inte är rättsligt bindande. Inom ramen för överenskommelserna kan parterna fördjupa sitt samarbete avsevärt, om det finns politisk vilja till detta. Ramdokumentens betydelse är särskilt intressant eftersom det genom bilateralt och multilateralt samarbete är möjligt att avsevärt utveckla den nationella försvarsförmågan och skapa beredskap att lämna och ta emot internationellt bistånd.

(53) Det bästa exemplet på ett mycket nära bilateralt samarbete är försvarssamarbetet mellan Finland och Sverige. Det intensifierade försvarssamarbetet mellan länderna kan anses ha inletts 2014, och 2018 ingick länderna ett samförståndsprotokoll⁹. Samarbetsformerna enligt protokollet förankras fortfarande. Bland annat en bilatera värdlandsöverenskommelse är under arbete.

(54) Utskottet anser det vara nödvändigt att riksdagen hålls fullständigt informerad om de olika formerna av utvidgat försvarssamarbete¹⁰. Försvarsutskottet välkomnar den process som överenskommit med försvarsministeriet och som inleddes i början av 2021 i syfte att riksdagen årligen ska få heltäckande information även om nya former av internationellt försvarssamarbete vid sidan av det traditionella samarbetet inom EU, Nato och Nordefco.

(55) Enligt sakkunniga som hörts av utskottet är våra partnerländer villiga att samarbeta i försvarsfrågor, eftersom Finland ses som ett intressant land på grund av sin strategiska position och militära kapacitet. Utskottet konstaterar att målen för det internationella försvarssamarbetet ur Finlands synvinkel slutligen är tydliga: Försvarssamarbetet ska förstärka försvarsförmågan under både normala förhållanden och undantagsförhållanden, förbättra förmågan att förebygga hot och främja möjligheten att lämna och ta emot militärt bistånd när det behövs.

Militär krishantering och internationellt övnings-samarbete

(56) Redogörelsen behandlar krishanteringen som både utrikespolitisk och försvarspolitisk fråga. Utskottet beklagar att Finlands militära deltagande i krishantering för närvarande ligger på en mycket låg nivå. Finland är en uppskattad och kunnig aktör inom krishanteringen, och medverkan i krishantering är en viktig del av Finlands utrikes- och säkerhetspolitiska verktygslåda.

(57) Finlands deltagande i övningsverksamhet är ett viktigt element i det internationella försvarssamarbetet. Efter 2014 har Finlands deltagande i internationella övningar ökat kvantitativt och det har kunnat genomföras på ett mycket kostnadseffektivt sätt. Försvarsmaktens plan för 2021 innehåller 60 övningstillfällen (71 år 2020). Kostnaderna för dessa övningar uppgår till sammanlagt cirka 4 miljoner euro (7,9 miljoner euro år 2020)¹¹. Enligt utredning kommer coronapandemin, liksom också år 2020, att leda till minskade möjligheter att genomföra övningarna fullt ut.

(58) Största delen av övningarna görs tillsammans med EU-länderna, Nato eller de övriga nordiska länderna. I redogörelsen konstateras att deltagandet i Natos krävande övningar utvecklar Fin-

9 [https://www.defmin.fi/files/4312/MoU_Finnish-Swedish_Defence_Cooperation_FINAL_\(002\)_ \(003\).pdf](https://www.defmin.fi/files/4312/MoU_Finnish-Swedish_Defence_Cooperation_FINAL_(002)_ (003).pdf)

10 https://intranet.eduskunta.fi/SV/vaski/Lausunto/Sidor/FsUU_2+2020.aspx

11 https://www.defmin.fi/sv/ansvarsomraden/internationell_utbildnings_och_ovningsverksamhet#76ee1db0

Utlåtande FsUU 2/2021 rd

lands egna förmågor och vår förmåga att samverka med våra partner. Vidare noteras det att Finland deltar i övningar enligt Natos artikel 5 endast som partnerland.

(59) Utskottet anser att Finlands deltagande i internationella övningar är ytterst viktigt och måste genomföras i den omfattning som det nationellt anses behövt och utrikespolitiskt motiverat med tanke på skötseln av Försvarsmaktens lagstadgade uppgifter. Genom övningarna påvisas också den finländska värnpliktsarméns kompetensnivå, vilket för sin del utomlands skapar trovärdighet för Finlands försvarsförmåga.

(60) Utskottet noterar att deltagandet i övningar alltid har ett säkerhets- och försvarspolitiskt signalvärde. Därför är det nödvändigt att Republikens president och statsrådets utrikes- och säkerhetspolitiska ministerutskott vid sitt gemensamma möte diskuterar övningsverksamhetens karaktär och de medverkande trupperna och materielen innan det årliga övningsprogrammet godkänns.

(61) TP-UTVA fastställer årligen prioriteringarna för Försvarsmaktens internationella övnings-samarbete och deltagandet i följande års övningsverksamhet. Utifrån denna riktlinje informerar försvarsministeriet riksdagen och godkänner Försvarsmaktens årliga övningsplan. Utskottet ser positivt på den praxis som följts efter 2016, alltså att den årliga övningsplanen synas grundligt i riksdagen, både i utrikes- och försvarsutskottet.

Vapenkontroll, nedrustning och ny teknik

(62) Inom vapenkontrollen försvagas fördragssystemet av upprepade fördragsbrott, utträden ur fördrag och stormakternas selektiva engagemang. Dessutom försvårar motsättningarna mellan Förenta staterna, Kina och Ryssland i betydande grad samarbetet i internationella forum. Inom kärnvapenkontrollen har de bilaterala fördragen mellan Förenta staterna och Ryssland varit centrala för säkerheten i Europa. Mot denna bakgrund är det glädjande att Förenta staterna och Ryssland kommit överens om en fortsättning på Start-avtalet. Med tanke på Finlands och hela Europas säkerhet är det viktigt att de taktiska kärnvapnen i Europa också tas med i begränsningsförhandlingarna. Finland medverkar i initiativ som ska påskynda kärnvapenedrustning som ett element i verkställandet av fördraget om ickespridning av kärnvapen. Finland deltar i dialogen om konventionen mot kärnvapen och följer hur ikraftsättandet verkställs.

(63) I redogörelsen lyfts det också fram att Finland främjar en global reglering av autonoma vapensystem och i det sammanhanget noga följer hur artificiell intelligens utnyttjas inom vapenteknologin. Den internationella regleringen måste hålla jämna steg med den tekniska utvecklingen. Men enligt sakkunniga har vi inte lyckats med denna ambition, eftersom det finns stora menings-skiljaktigheter mellan de olika parterna när det gäller vilka system som bör omfattas av reglering.

(64) I redogörelsen fastställs också att Finland iakttar internationella åtaganden i fråga om export av försvarsmateriel. Export av försvarsmateriel med iakttagande av de internationella förpliktelserna stöder för sin del den militära försörjningsberedskapen. Utskottet instämmer i denna bedömning: utan en egen försvarsindustri kan vi inte uppfylla det väsentliga krav som till exempel ingår i strategiska kapacitetsprojekt (HX och Flottilj 2020) och som gäller att systemen ska kunna drivas i hemlandet.

Utlåtande FsUU 2/2021 rd

Det finländska samhällets kristålighet

(65) Det finländska samhällets kristålighet – resiliens – påverkas av många faktorer. Utskottet instämmer i det som sägs i redogörelsen om att det i stärkandet av kriståligheten är viktigt att upprätthålla en stark nationell försvarsförmåga och inre säkerhet. Detta förstärks med utrikes- och säkerhetspolitiska medel. Utskottet vill påpeka att resiliens ytterst handlar om samhällets funktion, vars grund utgörs av inbördes förtroende och samhörighet. Det får inte uppstå sådana inre skiljelinjer i samhället som en extern aktör kan dra nytta av. Analogt måste man se till att det inte uppstår skiljelinjer till följd av yttre påverkan.

(66) Kriståligheten bör enligt redogörelsen stärkas genom att brett förbereda sig på komplexa hot som påverkar samhällets välfärd och säkerhet, såsom ökad och mångsidigare hybridpåverkan, konsekvenser av klimatförändringen, katastrofer orsakade av människan eller naturen samt följderna av epidemier och pandemier. Gemensam beredskap, planering, övningar och genomförande ska följa principen om övergripande säkerhet.

(67) Utskottet konstaterar att ett konkret exempel på omsvängningar i tänkesättet i samhället under de senaste åren är att principen för beredskap numera inte är totalförsvaret utan den övergripande säkerheten. Med begreppet övergripande säkerhet förstås säkerheten för samhällets vitala funktioner. Den genomförs i samverkan mellan myndigheter, näringsliv, organisationer och frivilligorganisationer. Hanteringen av den övergripande säkerheten, dvs. upprätthållandet av samhällets vitala funktioner, omfattar beredskap för hot, hantering av störningssituationer och undantagsförhållanden samt återhämtning.

(68) Trots att Finland ligger före många jämförelseländer när det gäller övergripande säkerhet har coronakrisen visat på vissa brister i den materiella beredskapen och lagstiftningen och på svagheter i myndighetssamarbetet och praxisen. Dessa brister bör vi målmedvetet börja åtgärda efter pandemin.

(69) Utskottet anser att det är viktigt att försörjningsberedskapens betydelse framhävs tydligt i redogörelsen. Redogörelsen konstaterar att tryggandet av försörjningsberedskapen under alla förhållanden är en viktig del av kriståligheten. Försörjningsberedskapen upprätthålls och utvecklas med beaktande av identifierade utvecklingsbehov. Utskottet anser att den försörjningsberedskap som den offentliga sektorn, organisationerna och näringslivet tillsammans producerar är en styrka för samhället.

(70) Utskottet påpekar att Finland i hög grad är beroende av internationellt samarbete, eftersom en förutsättning för den nationella försörjningsberedskapen är att de globala nätverken och värdekedjorna fungerar. Finland skaffar också en betydande del av systemen och materielen till Försvarsmakten från utlandet.

(71) I den militära försörjningsberedskapen betonas tryggandet av de viktigaste förmågornas operativa funktionsförmåga. Utskottet anser det vara ytterst viktigt att man i fråga om båda de strategiska kapacitetsprojekten ser till att materielen kan underhållas och drivas nationellt under hela sin livscykel.

Utlåtande FsUU 2/2021 rd

Hybridpåverkan

(72) Utskottet välkomnar att hybridpåverkan nu ges mer tyngd i redogörelsen: "Hybridpåverkan har ökat och antagit nya former och har därför blivit ett allt större säkerhetshot." Utskottet konstaterar att till exempel valpåverkan och valtrakasserier med anknytande destabilisering av de demokratiska strukturerna kommer att bli ett allt större hot mot stabiliteten och förtroendet i samhället de närmaste åren. Cyber- och informationspåverkan kan ses som en spjutspets för hybridstörningar.

(73) Hybridhot omfattar aktivitet av olika slag, som kan bestå av störningar (ingripande i interna angelägenheter på ett oacceptabelt och skadligt sätt), påverkan (kraftiga påtryckningar, köpslagning om verkligheten, intrång i beslutsalgoritmer), kampanjer eller aktioner (kontinuerligt på olika områden, för att uppnå ett visst enskilt mål), krigföring (inklusive våld och krigshandlingar). Det finns olika behov av beredskap för dessa hotbilder, och därför är det viktigt att de olika aktörerna inom den nationella säkerheten uppfattar definitionerna på samma sätt.

(74) Det är både statliga och icke-statliga aktörer som ligger bakom hybridhot. Icke-statliga aktörer kan också vara andra än representanter för de stater som står bakom hoten. Nätverkanadet såväl nationellt som internationellt har också gjort det möjligt för icke-statliga aktörer att bedriva systematisk verksamhet utan att någon stat står bakom verksamheten. Å andra sidan kan icke-statliga och statliga aktörer också samarbeta.

(75) Europeiska kompetenscentret för motverkande av hybridhot, som är beläget i Helsingfors, är en viktig aktör när det gäller att inom ramen för EU utforma riktlinjer för hur man kan bemöta hybridhot av olika slag. Centret har enligt utskottets bedömning en avsevärd betydelse också för det allt intensivare samarbetet mellan EU och Nato i bekämpningen av hybridhot.

Cybersäkerhet och cyberförsvar

(76) I takt med samhällets digitalisering är det särskilt viktigt att säkerställa cybermiljöns säkerhet, står det i redogörelsen. Utskottet anser att detta är ett ytterst viktigt mål under de kommande åren. Cybermiljöns utveckling kännetecknas av tilltagande förändringstakt, komplexitet och oförutsägbarhet. Cyberfrågornas betydelse för den nationella säkerheten ökar hela tiden.

(77) De mångfacetterade problemen med cybersäkerhet har lett till att gränsen mellan fred och krig har blivit diffus. Cybersabotage går ut på att angriparen opererar på ett sätt som ligger under tröskeln för krig. Målen kan vara att skapa instabilitet i mållandet, testa kapacitet för offensiva cyberattacker, förbereda hybridoperationer eller förbereda krig.

(78) I och med att digitaliseringen tilltar och samhällena blir allt mer beroende av digitala tjänster, har den kritiska infrastrukturen blivit ett centralt mål för cyberattacker i konflikter och krig. I Finland ägs största delen av den kritiska infrastrukturen privat och delvis multinationellt. Ägarna har ett viktigt ansvar för cybersäkerheten i den kritiska infrastrukturen.

(79) Tekniskt herravälde har blivit ett av de viktigaste målen i stormaktskampen, särskilt mellan Kina och Förenta staterna, men också mellan enskilda teknikjättar. Teknologipolitiken utgör här i

Utlåtande FsUU 2/2021 rd

första hand utrikes- och säkerhetspolitik och inte handelspolitik. Även Finland måste i fortsättningen i allt högre grad ta ställning till dessa frågor, liksom också till de etiska frågorna inom vapentechniken.

(80) I redogörelsen ingår ett kort kapitel om digitalisering (4.2.4 Vi utnyttjar digitaliseringens möjligheter), där det konstateras att Finland utnyttjar digitaliseringens möjligheter och minimerar riskerna i samband med den samt påverkar den internationella diskussionen om ny teknologi och digitalisering. Vid sakkunnigutfrågningarna framgick det att kapitlet beskriver möjligheterna i anslutning till digitaliseringen, men inte hur riskerna till exempel för den nationella säkerheten i praktiken ska minimeras.

(81) Digitalisering, stordata, molnteknik, obemannade fordon och artificiell intelligens revolutionerar också försvarssektorn. De stärker också betydelsen av civil teknik inom sektorn. Användningen av denna relativt lättillgängliga teknik möjliggör en snabb ökning av osedvanliga, gränsöverskridande och asymmetriska hot. I och med den snabba ökningen av antalet internetanvändare har cyberbrottslighet och användning av internet för terroristiska syften blivit nya former av krigföring på 2000-talet.

(82) Enligt utredning bör Finland definiera den nationella cyberrymden för att kunna övervaka dess integritet och genomföra bekämpning. Men det är svårt att lägga fast en definition, eftersom de digitala tjänsterna produceras i det globala datanätet och dataöverföringen och lagringen sker globalt. Cybervärlden känner inte till några riksgränser. I detta avseende är den nationella cyberrymden inte bara en teknisk omvärld, utan på ett betydande sätt en säkerhetspolitisk omvärld.

(83) Utskottet konstaterar att Försvarsmakten ansvarar för Finlands militära cyberförsvar som ett led i den nationella cybersäkerheten. Försvarsmakten stöder också vid behov andra myndigheter genom handräckning. Försvarsmakten har utvecklat det militära cyberförsvaret avsevärt sedan strategin för cybersäkerheten 2013. Under punkten Programmet för utveckling av försvarsmaktens ledning i budgeten för 2021 finns utveckling av cyberförsvaret upptaget som utvecklingsprojekt. Utskottet betonar varje ministeriums ansvar för utvecklingen av cybersäkerheten inom det egna förvaltningsområdet. Utskottet påpekar att Försvarsmakten i princip endast svarar för säkerheten i sina egna system och andra system som direkt påverkar försvarsförmågan.

(84) Olika internationella index används för att mäta ländernas cybersäkerhetskapacitet. Utskottet har erfarit att Finlands ställning i detta avseende nu har försämrats i förhållande till de andra EU-länderna. Utskottet anser att detta är en mycket oroväckande utveckling och ett tecken på att vi måste öka resurserna för cybersäkerhet och cyberförsvar. Å andra sidan har Finland också betydande faktorer som förbättrar cybersäkerheten jämfört med betydligt större EU-länder. Framför allt har vi företag med global spetskompetens inom cybersäkerhet. Utskottet anser att det är viktigt att denna kompetens kan utnyttjas nationellt i större utsträckning än för närvarande.

(85) Den största utmaningen i den nuvarande modellen är enligt utredning att ansvaret för verksamheten är splittrat mellan olika aktörer. I Finland inrättades 2014 Cybersäkerhetscentret, som för närvarande är en myndighet underställd Transport- och kommunikationsverket och som har till uppgift att utveckla och övervaka kommunikationsnätens och kommunikationstjänsternas funktionssäkerhet samt upprätthålla en nationell lägesbild av cybersäkerheten. Utskottet konsta-

Utlåtande FsUU 2/2021 rd

terar att de olika förvaltningsområdena samarbetar för lite kring cybersäkerhet. Exempelvis har Cybersäkerhetscentret begränsade möjligheter att påverka cybersäkerhetsåtgärderna inom olika förvaltningsområden.

(86) Utskottet framhåller att Finland behöver en stark nationell strategisk modell och ett nationellt program för ledning av cybersäkerheten till stöd för en övergripande utveckling av cybersäkerheten och hanteringen av omfattande störningssituationer. I den strategiska ledningen av cybersäkerheten behövs situationsförståelse, tydliga ledningsansvar och ledarroller, ett smidigt informationsflöde och informationsutbyte och modern lagstiftning. Det är ytterst viktigt att myndigheterna har förmåga och befogenheter att sörja för cybermiljöns säkerhet under normala förhållanden. Finland måste också vara en aktiv aktör när det gäller att främja normer och regler för den digitala miljön globalt. Utskottet anser det vara ytterst viktigt att det i nästa regeringsprogram skrivs in vilka åtgärder som ska vidtas för att Finlands cybersäkerhet ska kunna förbättras.

Informationsförsvaret

(87) Utöver utvecklingen av cyberförsvaret framhävs i den förändrade omvärlden ett behov av en omfattande utveckling av informationsförsvaret, alltså av att rätta till felaktiga uppgifter och säkerställa informationens integritet, står det i redogörelsen. Utskottet lägger vikt vid denna dimension och instämmer med sakkunniga i att det skulle ha varit bra om denna fråga hade behandlats utförligare i redogörelsen.

(88) Utskottet konstaterar att till exempel medieläskunnighet och källkritik är ytterst viktiga faktorer när det gäller att stärka samhällets resiliens. I Finland bör vi snabba upp myndighetskommunikationen, utforma lägesbilden i rätt tid och ge klara budskap. Öppen kommunikation är det mest verkningsfulla motmedlet mot informationspåverkan, det vill säga att förmedla en realistisk lägesbild till allmänheten.

(89) De olika aktörerna i samhället strävar inom sina respektive ansvarsområden efter att bekämpa desinformation och aggressiv och anonym påverkan på internet. Här intar oberoende, självständiga medier och ett bra utbildningssystem en nyckelställning och ingår som en del av samhällets informationsförsvaret.

Sammanfattning av den utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelsen

(90) Utskottet konstaterar att redogörelserna med analyser av den yttre och inre säkerheten är Finlands politiska budskap till världen om hur Finland bedömer sin säkerhetspolitiska miljö, vad den omfattar i termer av problem och hot och hur Finland avser att bereda sig på dessa problem och hot. Utanför Finland bedöms redogörelserna ur flera synvinklar.

(91) Redogörelseförfarandet har blivit det viktigaste politiska verktyget för Finlands säkerhets- och försvarspolitiska riktlinjer. I riksdagen har redogörelserna behandlats grundligt och de har möjliggjort en omfattande och öppen behandling vilket har bidragit till att aktivera också samhällsdebatten. Samtidigt har riksdagsdebatterna och utskottsarbetet utgjort en viktig parlamentarisk arena för att bygga upp ett säkerhetstänkande för Finland.

Utlåtande FsUU 2/2021 rd

(92) I varje redogörelseprocess ser utskottet det som nödvändigt att regeringen och oppositionen når en samsyn om de viktigaste faktorerna som påverkar den nationella säkerheten. Redogörelserna sträcker sig tidsmässigt långt in på 2020-talet. Därför är det nödvändigt att finna en så omfattande parlamentarisk konsensus som möjligt. Bara så åstadkommer vi en långsiktig utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Försvarsutskottet föreslår

att utrikesutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 11.5.2021

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Ilkka Kanerva saml
vice ordförande Jari Ronkainen saf
medlem Anders Adlercreutz sv
medlem Atte Harjanne gröna
medlem Timo Heinonen saml
medlem Hanna Holopainen gröna
medlem Eeva Kalli cent
medlem Mika Kari sd
medlem Tuomas Kettunen cent
medlem Jukka Kopra saml
medlem Joonas Könttä cent
medlem Juha Mäenpää saf
medlem Riitta Mäkinen sd
medlem Veijo Niemi saf
medlem Erkki Tuomioja sd
ersättare Mikko Savola cent.

Sekreterare var

utskottsråd Heikki Savola.